

על פי דרכו

אילן מיוחד

"חנוך לנער על פי דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנה"

אם ברצוני לחנך ילד, עלי להתבונן ולבדוק מהי דרכו האישית של הילד הזה עצמו.

דבר מובן הוא, ששיח הבננה צריך טיפול אחר מאשר עץ התפוח. אם נגדל שיח בננות ועץ תפוחים, ונעניק לשניהם טיפול זהה, לפחות אחד מהם לא יגדל טוב, ואולי שניהם גם יחד לא יצמיחו פרי. כך גם עם ילדים. אני חייב לדעת מהן התכונות האישיות של הילד ולהתחשב בהן.

(הרב וולבה / זריעה ובניין בחינוך, עמ' יח)

... עליך להסתכל על בנך כעל אילן מופלא ומיוחד שברבות הימים יוציא את פירותיו הנפלאים בדרכו ובצורתו שלו, ועל כך אמר שלמה המלך: "חנוך לנער על פי דרכו" - דרכו של אותו נער, כפי הדרך שהקב"ה מעוניין שהוא יגדל, בהתאם לכישרונות ולכלים שניתנו לו, ולא כפי הדרך שאתה מעוניין בה.

וכמעשה שהיה באדם שזרע בגבולות שדותיו עצי ארזים לסימון הגבולות בינו ובין שכניו. כל העצים גדלו בצורה ישרה, חוץ מעץ אחד שמיד עם גדילתו החל לגדול עקום. ניסה בעל הבית ליישרו: להצמיד לו ברזל תמיכה, לגזום ענפים שגדלו עקום, אך דבר לא הועיל.

ביאושו פנה לגנן מומחה וביקש לבדוק את התופעה. אמר הגנן: עץ זה אינו עץ ארז, הוא עץ תפוחים, אשר כל יופיו הוא ענפיו הרחבים המתפשטים לכל עבר. במעשיך לנסות ליישר את העץ רק הרסת אותו, וגם הפסדת את פירותיו הנפלאים...

(הרב הרשקוביץ / ניצוצות דברים, עמ' רפח)

דרישה מותאמת

יש לחנך את הילד לפי כוחו ולפי טבעו, ולא להלחיק ולדרוש ממנו יותר מכוחותיו. ומפורש באיגרת הגר"א שצריך להדריכם בטוב ובנחת - לתת הרגשה טובה, ולא לחנך בתקיפות יתירה.

מו"ר הגה"צ הרב דסלר זצ"ל סיפר פעם, כי בהיותו ילד כבן שש עשה דבר שלא כהוגן, ואביו בתחילה לא אמר לו כלום, ורק לאחר זמן העיר לו והעניש אותו על כך, מפני שאם היה מענישו מיד בשעת מעשה, היה סבור כי העונש בא מתוך הכעס, ולכן המתין עד שיעבור זמן ויבין שאינו מענישו מתוך הכעס, אלא כוונתו בזה לטובתו כדי לחנכו ולהעמידו בדרך הישר.

(הרב גרשון אדלשטיין שליט"א / דרכי החינוך 147 פסח התשע"ד)

על ההורים להיזהר שלא להלחיק את הילד, ולא לדרוש ממנו יותר מדי.

פעמים יש הורים לחוצים, שרוצים שכבר בגיל קטנות יישב הילד על ידם בבית הכנסת כל זמן התפילה ויתפללו מתחילה ועד סוף, ואינם מבינים שסוף סוף הוא ילד. ויותר חשוב מזה הוא להרגיל את הילד שמה שהוא מתפלל - שיהיה טוב וכהוגן, וטוב מעט בכוונה מהרבות בלא כוונה.

וכך היה נוהג רבנו (רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל) בעצמו בעת שהיו ילדיו קטנים, שכאשר היו מגיעים באמצע התפילה לא ביקש שיתחילו להתפלל מתחילתה, אלא לימדם להתפלל היטב את מה שהם מתפללים. "מה שהינך מתפלל - תתפלל טוב. ברכות השחר - תגיד טוב, ברכות קריאת שמע ושמונה עשרה - תגיד טוב, קריאת התורה - שישמע חלק." והעיקר לא להלחיק את הילד, ולא להשניא עליו ח"ו את התפילה.

(קונטרס "דבר זה רבנו הגדול אמרו", עמ' 10)

צורך אמיתי

לא פעם אנו פוגשים הורים שמייחסים חשיבות רבה לאותם דברים שהם עצמם חסרו בילדותם. הכוונה ודאי טובה, אך אין לעשות זאת ללא בחינה מדוקדקת. העובדה שלהורים היה חסר דבר מסוים בילדותם, עדיין אינה אומרת שאותו הדבר עצמו נחוץ לילד שלהם ומתאים לו.

כך למשל, הורים שגדלו בבית שהיה בו מחסור. החלטתם נחושה: לילד שלי לא יהיה חסר שום דבר! והם נותנים ומעניקים הרבה דברים טובים ונעימים עם המון אהבה ודאגה. הילד מקבל את הפינוק המופרז, עד שלעיתים הוא מקיים בדקדקנות רבה את הפסוק: "וישמך ישרון ויבעט", ח"ו.

כך גם אם שמסיבות כלשהן לא הגיע למעמד מכובד שחלם עליו. הוא חלם לגדול כתלמיד חכם, בעל משרה חשובה וכיוצא בזה, והחלום לא התגשם. כשהוא מחנך ומגדל את הילד שלו, הוא מחליט: הילד שלי ישיג את מה שאני לא השגתי.

אבל הילד - מסכן. יש לו נטייה טבעית נהדרת לכיוון שונה, ואפילו מצליח בדרכו שלו, והאב מדכא את הנטייה הטבעית הזו וחונק את הילד: אתה תהיה בעל מעמד, אתה תלמד מה שאני לא למדתי, ותגיע לאן שאני לא הגעתי.

נמצא הילד קרח מנאן ומנאן: מה שהוא מוכשר לו - לא נותנים לו, ומה שנותנים לו - אינו רוצה, וממילא אינו מצליח.

(הרב וולבה / זריעה ובניין בחינוך, עמ' ל - לא)